

УДК 340.13:323.28(477)

DOI: <https://doi.org/10.23939/dg2022.01.096>**Гуньоко Леонід Володимирович***аспірант кафедри публічного управління і публічної служби**Навчально-наукового інституту державного управління**Національного університету "Львівська політехніка"*

ORCID : 0000-0003-1725-937X

e-mail: gunkoleonid3@gmail.com

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОРОТЬБИ З НЕЗАКОННИМИ ЗБРОЙНИМИ ФОРМУВАННЯМИ В УКРАЇНІ

Проаналізовано питання визначення незаконного збройного формування (далі – НЗФ), визначено зміст проблем, які потребують правового вирішення для боротьби з НЗФ. Окреслено систему нормативно-правових актів України та ключових міжнародно-правових актів, пов'язаних із тероризмом, фінансуванням тероризму; наголошено на окремих їх недоліках. Вказано на важливість прийняття міжнародно-правового акту про визнання Російської Федерації (далі – РФ) державою-агресором для притягнення її до правової відповідальності, а також визначення на національному та міжнародному рівні окупаційних адміністрацій РФ у Донецькій та Луганській областях терористичними організаціями.

Ключові слова: тероризм, незаконні збройні формування, НЗФ, національна безпека, фінансування тероризму, окупаційна адміністрація Російської Федерації в окупованих Донецькій та Луганській областях.

Постановка проблеми. Повномасштабна агресія Російської Федерації проти України, розпочата 24 лютого 2022 р., ігнорування РФ системи міжнародного права, залучення до агресивних дій НЗФ окупаційних адміністрацій РФ в окупованих Донецькій та Луганській областях свідчить про величезні загрози національній безпеці України. В сучасних умовах зростає роль ефективності наявних та розробка нових міжнародних і національних правових механізмів боротьби з агресором. Важливою складовою забезпечення національної безпеки є вдосконалення нормативно-правового забезпечення боротьби з регулярними Збройними силами РФ, а також НЗФ.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання, пов'язані із діяльністю НЗФ на Сході України, та нормативним забезпеченням боротьби з ними в своїх працях розглядали окремі науковці. Зокрема, О. Феденко та В. Панасюк у своїх дослідженнях розглядають НЗФ як

інструмент гібридної війни на Сході України. Структуру, комплектацію і розвиток форм і способів ведення бойових дій НЗФ досліджували В. А. Кобко, В. М. Серватюк, М. М. Поліщук. Розслідування злочинів створення та діяльності НЗФ розглядає Р. М. Дударець. Однак із початком повномасштабної агресії РФ проти України із залученням до бойових дій НЗФ правові аспекти боротьби з НЗФ поребують подальшого дослідження та вдосконалення.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вклад вище перелічених дослідників є важливим, але необхідно звернути увагу на необхідність подальших досліджень у вказаній сфері.

Метою дослідження є аналіз нормативно-правового забезпечення проблем визначення на законодавчому рівні Російської Федерації державою-агресором, визнання на законодавчому рівні окупаційної адміністрації Російської Федерації в окупованих Донецькій та Луганській областях, а також НЗФ терористичними організаціями.

Виклад основного матеріалу. Події на Сході України засвідчили про різке зростання загрози тероризму та вимагають протидії діяльності терористичних організацій, а також виявлення та блокування каналів фінансової підтримки такої діяльності.

Загострення проблеми пов'язане з активізацією НЗФ, діяльність яких є терористичною і підтримується та контролюється Російською Федерацією. Виникає необхідність розгляду правових засад боротьби з тероризмом загалом і з НЗФ зокрема.

Згідно з міжнародним гуманітарним правом та відповідно до ст. 4 Женевської Конвенції ООН “Про поводження з військовополоненими” [2], під час не міжнародного (внутрішнього) збройного конфлікту неурядові або опозиційні сили вважаються НЗФ, якщо не виконується хоча б одна з таких умов:

- ними командує особа, яка відповідає за своїх підлеглих;
- вони мають постійний відмітний знак, добре розпізнаваний на відстані;
- вони носять зброю відкрито;
- вони здійснюють свої операції, згідно із законами і звичаями війни.

На визначення поняття НЗФ вплинуло нормативне визначення цього поняття у ст. 260 КК України. Відповідно до приміток ст. 260 “Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань”:

Примітки. 1. “Під воєнізованими слід розуміти формування, які мають організаційну структуру військового типу, а саме: єдиноначаль-

ність, підпорядкованість та дисципліну, і в яких проводиться військова або стройова чи фізична підготовка” [4].

2. “Під збройними формуваннями слід розуміти воєнізовані групи, які незаконно мають на озброєнні придатну для використання вогнепальну, вибухову чи іншу зброю” [4].

Окремі науковці намагаються дати авторське визначення НЗФ, але, відштовхуючись від нормативного визначення в ст. 260 КК України, наприклад, М. І. Хавронюк визначає НЗФ як групу із трьох і більше осіб, яка характеризується дисципліною, здійснює бойову, а також стройову або фізичну підготовку, незаконно має на озброєнні хоча б один екземпляр придатної для використання вогнепальної, вибухової чи іншої небезпечної зброї чи військової техніки [7].

Можна дати і таке визначення НЗФ, як будь-якого збройного формування, яке створене і діє всупереч законодавству України з метою повалення конституційного ладу, зміни території держави, досягнення цілей антидержавних політичних сил, використовуючи зброю, вибухівку тощо.

В умовах агресії РФ, яка розпочалась у 2014 р., на території України утворились НЗФ, діяльність яких спрямована на насильницьку зміну або повалення конституційного ладу, захоплення влади, зміну меж території чи кордону України тощо. Але можуть утворюватись і збройні формування, основною метою яких є захист інтересів Української держави, її суверенітету, незалежності тощо.

Як приклад, можна навести відповідні положення Воєнної доктрини України (втратила чинність, відповідно до Указу Президента України, 25.03.2021 р.), які характеризують саме збройні формування, основною метою яких був захист із зброєю України у війні з Російською Федерацією. Однією з цілей воєнної політики України визначено завдання “інтегрування добровольчих формувань, що були утворені або самоорганізувалися для захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, брали безпосередню участь в антитерористичній операції в Донецькій і Луганській областях, забезпеченні її проведення, до складу Збройних сил України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної гвардії України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів” [19].

Ми розглядаємо саме НЗФ, діяльність яких скерована проти України.

Ключовими загрозами для України є:

1) повномасштабна збройна агресія РФ, розпочата 24 лютого 2022 р., і порушення територіальної цілісності України;

2) використання в повномасштабній збройній агресії РФ проти України НЗФ окупаційних адміністрацій РФ в окупованих Донецькій та Луганській областях.

Виникають дві важливі проблеми, пов'язані із збройною агресією Російської Федерації. По-перше, визнання Російської Федерації державою-агресором в Україні та світі. По-друге, визнання окупаційних адміністрацій Російської Федерації в окупованих Донецькій та Луганській областях терористичними організаціями, а отже, і НЗФ терористами.

Згідно із ст. 2 Женевської Конвенції ООН 1949 р. [2], міжнародний збройний конфлікт розглядається як усі випадки оголошеної війни чи будь-якого іншого збройного конфлікту, що можуть виникнути між двома чи більше державами, навіть якщо одна з них не визнає стану війни та всі випадки часткової або цілковитої окупації держави, навіть якщо ця окупація не натрапляє на жодний збройний спротив. Отже, Конвенція поширюється на військові конфлікти, навіть якщо стан війни юридично не оголошено. Тобто це ситуація у відносинах між Україною та Російською Федерацією.

Ще на початку 2015 р. Верховна Рада України своєю Постановою прийняла Звернення до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламенту Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу про визнання Російської Федерації державою-агресором і наголосила, що “Україна залишається об'єктом воєнної агресії з боку Російської Федерації” [16].

Відповідно до Статуту ООН та Резолюцій Генеральної Асамблеї ООН 3314 “Визначення агресії” від 14 грудня 1974 р., Верховна Рада України визнає Російську Федерацію державою-агресором та закликає міжнародні організації “визнати Російську Федерацію державою-агресором, що всебічно підтримує тероризм та блокує діяльність Ради Безпеки ООН, чим ставить під загрозу міжнародний мир і безпеку, а так звані “ДНР” і “ЛНР” визнати терористичними організаціями” [16].

Верховна Рада України, приймаючи звернення до міжнародних організацій, дала лише політичну оцінку агресії Російської Федерації та визнання окупаційних адміністрацій Російської Федерації в окупованих Донецькій та Луганській областях терористичними організаціями.

Окупація Криму була визнана Законом України “Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України” № 1207-VII від 15 квітня 2014 р. [11]. Також Поста-

новами Верховної Ради України № 252-VIII і № 254-VIII від 17 березня 2015 р. встановлено факт окупації частини Донецької та Луганської областей.

18 січня 2018 р. було прийнято Закон України “Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях України у Донецькій та Луганській областях” № 2268-VIII, яким було визнано Російську Федерацію державою-агресором [18].

Прийняття ВРУ закону України, яким Російська Федерація визнана державою-агресором, стало завершенням правової невизначеності в цьому питанні. Після початку повномасштабної агресії РФ Україна звернулась до міжнародних організацій, зокрема до Міжнародного суду справедливості на захист порушених прав.

25 лютого 2022 р. Рада Безпеки ООН не змогла прийняти проект резолюції, що стосувався агресії РФ проти України внаслідок того, що РФ скористалась статусом постійного члена Ради Безпеки ООН і наклала вето на цю резолюцію.

Вже 2 березня 2022 р. Генеральна асамблея ООН прийняла резолюцію “Агресія проти України” 141 голосами проти 5. Але резолюція Генеральної асамблеї ООН не є документом, обов’язковим до виконання.

Україна також звернулась до Міжнародного суду справедливості ООН із позовом проти РФ щодо звинувачення в геноциді, згідно з Конвенцією про запобігання злочину геноциду та покарання за нього. 10 березня 2022 р. Міжнародний суд справедливості ООН задовольнив вимогу України щодо зупинення вторгнення РФ в Україну. В своєму рішенні Міжнародний суд справедливості визначив, що:

- 1) Росія має негайно припинити так звану “військову операцію” на території України;
- 2) Росія має забезпечити, щоб будь-які військові або нерегулярні формування під її управлінням, контролем та за її підтримки не здійснювали жодних кроків із виконання “військової операції” [22].

РФ відмовилась виконувати проміжне рішення Міжнародного суду справедливості про припинення “військової операції”, не зважаючи на негайність його виконання. Це означає відмову РФ від принципів ООН, принципів системи міжнародних відносин.

Отже, станом на сьогодні не прийнято обов’язкового до виконання міжнародного акту, який би стосувався визнання РФ державою-агре-

сором. Таке рішення дозволило б звернутись до міжнародних судових органів щодо відшкодування шкоди, завданої злочинною агресією.

Щодо невизнання окупаційних адміністрацій Російської Федерації в окупованих Донецькій та Луганській областях терористичними організаціями, то це підтверджується тим, що, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку формування переліку осіб, пов’язаних з провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції” № 622 від 22.08.2020 р. [15] самопроголошені республіки мали б бути включені до вищезазначеного переліку, що призвело б до розслідування правоохоронними органами України злочинів, пов’язаних із фінансуванням тероризму, і прийняття відповідних рішень про застосування санкцій. Відповідно до підпункту 1 пункту 4 підставою для включення особи до переліку осіб є: “рішення адміністративного суду про включення фізичних осіб, юридичних осіб та організацій, які відповідають критеріям, визначеним резолюціями Ради Безпеки ООН, до зазначеного переліку” [15].

Враховуючи те, що згаданий перелік осіб, пов’язаних із здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції [8], станом на 01.01.2022 р. не містить самопроголошених республік, відповідне рішення поки що не прийняте.

Голова Представництва ЄС в Україні Я. Томбінський наголошував, що “Офіційно Україна має першою визнати “ЛНР” та “ДНР” терористичними організаціями, а вже потім виносити цю справу на міжнародний рівень” [5]. Визнання окупаційних адміністрацій РФ в окупованих Донецькій та Луганській областях терористичними організаціями дозволило б пришвидшити визнання РФ державою – спонсором тероризму.

Незважаючи на те, що в Україні окупаційні адміністрації РФ в окупованих Донецькій та Луганській областях терористичними організаціями не визнані, Верховна Рада України звернулася до Палати представників та Сенату Конгресу США щодо визнання Російської Федерації спонсором тероризму (№ 2234-IX від 3 травня 2022 р.). У Сенаті Конгресу США вже зареєстрована резолюція визнання РФ державою-спонсором тероризму. Станом на 2022 р. визначено чотири держави-спонсори тероризму: Куба, Сирія, Іран та Північна Корея.

Що стосується фізичних осіб, які сприяють тероризму, то згідно із матеріалами судової практики, суди засуджують осіб, які допомагають окупаційним адміністраціям Російської Федерації в окупованих Донецькій та Луганській областях, за ч. 1 ст. 258-3 КК України (сприяння

діяльності терористичних організацій), або ст. 258-5 (за фінансування тероризму). Приймаючи рішення, суди визнають терористичними організаціями посилаючись на Закон України “Про боротьбу з тероризмом”.

Верховний Суд України прийняв рішення, розглядаючи справу в касаційній інстанції про те, що притягнення до відповідальності за терористичну діяльність не потребує рішення про визнання організації терористичною.

Колегія суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду, розглядаючи касаційну скаргу прокурора на ухвалу Апеляційного суду Донецької області від 10 травня 2017 р. у кримінальному провадженні прийняла рішення, згідно із яким “Встановлення в кримінальному провадженні ознак певної організації та відповідної мети її діяльності є підставою для визнання відповідної діяльності терористичною. При цьому таке визнання здійснюється судом у конкретному провадженні на підставі наявних матеріалів. Водночас існування окремого судового рішення, рішення органу законодавчої чи виконавчої влади про визнання діяльності організації терористичною для притягнення особи до кримінальної відповідальності за ст.258-3 КК України не вимагається” [9].

За тероризм, відповідно до ст. 6–8 Кримінального кодексу України, до кримінальної відповідальності в Україні, поряд громадянами України, можуть притягатись також іноземці. А громадяни України, які є членами НЗФ, підлягають притягненню до кримінальної відповідальності за злочини проти основ національної безпеки, оскільки, відповідно до Третьої Женевської Конвенції, статус військовополоненого поширюється тільки на громадян іноземної держави.

Існує також правова колізія стосовно того, за якою статтею КК України притягати до кримінальної відповідальності бойовиків НЗФ: ст. 258-3 (сприяння діяльності терористичних організацій) чи ст. 260 (створення непередбачених законом воєнізованих або збройних формувань).

Боротьба із тероризмом без належного нормативно-правового забезпечення не може бути ефективною. Існує достатня кількість Законів України, підзаконних актів, міжнародно-правових актів, які складають систему нормативно-правового забезпечення боротьби з тероризмом.

Правовим джерелом нормативно-правових актів щодо протидії тероризму є Конституція України, відповідно до якої:

– людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і

свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст. 3);

– захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. На території України забороняється створення і функціонування будь-яких збройних формувань, не передбачених законом (ст. 17) [3].

Кримінальний кодекс України передбачає ряд правових норм про притягнення до кримінальної відповідальності за злочини, пов'язані з тероризмом:

- терористичний акт (ст. 258);
- втягнення у вчинення терористичного акту (ст. 258-1);
- публічні заклики до вчинення терористичного акту (ст. 258-2);
- створення терористичної групи чи терористичної організації (ст. 258-3);
- сприяння вчиненню терористичного акту (ст. 258-4);
- фінансування тероризму (ст. 258-5);
- посягання на життя державного чи громадського діяча (ст. 112);
- диверсія (ст. 113);
- посягання на життя представника іноземної держави (ст. 443);
- злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист (ст. 444) [4].

Закон України “Про боротьбу з тероризмом” передбачає виявлення та усунення причин і умов, які породжують тероризм, визначає правові та організаційні основи боротьби з тероризмом, повноваження і обов'язки органів виконавчої влади, об'єднань громадян і організацій, посадових осіб та окремих громадян у цій сфері, порядок координації їх діяльності, гарантії правового і соціального захисту громадян у зв'язку із участю у боротьбі з тероризмом [10].

З огляду на те, що дуже важливим методом боротьби з тероризмом є блокування каналів фінансування терористичних організацій, в Україні діє Державна служба фінансового моніторингу і прийнято відповідний Закон України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення” № 361-IX від 06.12.2019 р., спрямований на захист прав та законних інтересів громадян, суспільства і держави, забезпечення національної безпеки шляхом

визначення правового механізму запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [13].

Серед важливих документів, скерованих на вдосконалення законодавства щодо боротьби з тероризмом та незаконними збройними формуваннями в Україні в умовах збройної агресії Російської Федерації, необхідно виділити Указ Президента України “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 р. “Про заходи щодо посилення боротьби зі злочинністю в Україні” № 341/2015 від 16.06.2015 р. Зокрема порушується питання про активізацію боротьби зі злочинністю, пов’язаною насамперед із бандитизмом, діяльністю НЗФ, незаконним обігом вогнепальної зброї та інших засобів ураження, бойових припасів, вибухових речовин та посилення координації заходів у цій сфері. При розумінні важливості створення нормативно-правової бази боротьби з тероризмом, НЗФ та незаконним обігом зброї порушується питання про розробку Верховною Радою України спільно із Службою безпеки України, законодавчих актів щодо посилення спроможностей та координації діяльності правоохоронних органів стосовно протидії НЗФ, а також припинення нелегального обігу вогнепальної зброї, інших засобів ураження, бойових припасів, вибухових речовин, а також щодо посилення боротьби з терористично-диверсійною і сепаратистською діяльністю та створення ефективних механізмів її виявлення і припинення [20].

Указом Президента України № 53/2019 від 05.03.2019 р. затверджено нову Концепцію боротьби з тероризмом в Україні, що пов’язано із агресією Російської Федерації [17].

Серед інших підзаконних актів, необхідно звернути увагу на Постанову Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про єдину державну систему запобігання, реагування та припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків” № 92 від 18.02.2016 р., яка визначає механізм функціонування єдиної державної системи запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків, рівні терористичних загроз та заходи реагування суб’єктів боротьби з тероризмом на загрозу вчинення або вчинення терористичного акту [14].

Серед міжнародно-правових актів найважливішими є Європейська Конвенція про боротьбу з тероризмом [1], Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму [6], а також інші конвенції, які стосуються бомбового, ядерного тероризму, захоплення заручників

тощо. Важливе значення в системі міжнародно-правових актів відіграє також Директива (ЕУ) 2015/849 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 р. “Про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму” [12].

Провідним органом, створеним для боротьби з відмиванням коштів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванням тероризму є Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF – Financial Action Task Force). FATF прийняла Сорок рекомендацій по боротьбі з відмиванням коштів, отриманих злочинним шляхом, а також у 2001 р. – Вісім Спеціальних Рекомендацій по боротьбі з фінансуванням тероризму, які були доповнені дев’ятою рекомендацією у 2005 р. [21].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Поняття НЗФ визначається в примітках до ст. 260 (“Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань”) КК України. Загалом, може бути й інше визначення НЗФ як будь-якого збройного формування, яке створене і діє всупереч законодавству України з метою повалення конституційного ладу, зміни території держави, досягнення цілей антидержавних політичних сил, використовуючи зброю, вибухівку тощо.

Визначено, що основною проблемою є не прийняття до цього часу міжнародно-правових актів, які б визначали Російську Федерацію державою-агресором, а також законодавчих та міжнародно-правових актів, які визначали б окупаційні адміністрації Російської Федерації в окупованих Донецькій та Луганській областях та НЗФ терористичними організаціями.

Подальшого аналізу та досліджень потребують нормативно-правові акти з питань боротьби з тероризмом загалом та НЗФ зокрема, які через повномасштабну агресію РФ готуються і будуть прийматись Верховною Радою України.

Список використаної літератури

1. Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом EST № 90, ратифікована Законом України № 2990-III від 17.01.2002 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_331#Text.
2. Женевська Конвенція про поводження з військовополоненими від 12.08.1949 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text.
3. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Кримінальний кодекс України : Закон України № 2341-III від 05.04.2001 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

5. Мазур Є. Право проти терору: що дасть Україні закон про визнання “ДНР” і “ЛНР” терорганізаціями. URL : https://24tv.ua/pravo_protiv_teroru_shho_dast_ukrayini_zakon_pro_viznannya_dnr_i_lnr_terorganizatsiyami_n536997.

6. Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму № 149-IV, ратифікована Законом України від 12.09.2002 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_518#Text.

7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 5-те вид., переробл. та доповн. / за ред. М. І. Мельника та М. І. Хавронюка. К. : Юрид. Думка, 2008, 1216 с.

8. Перелік осіб, пов’язаних із здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції. Наказ Державної служби фінансового моніторингу № 183 від 07.10.2010 р. URL : <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/Terror/BlackList Full.pdf>.

9. Притягнення за тероризм. Верховний суд дав роз’яснення щодо “Л/ДНР” URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2519183-pritagnenna-za-terorizm-verhovnij-sud-dav-rozasnenna-sodo-ldnr.html>.

10. Про боротьбу з тероризмом : Закон України № 638-IV від 20.03.2003 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text>.

11. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України № 1207-VII від 15.04.2014 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>.

12. Про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму, що вносить зміни до Регламенту (EU) № 648/2012 Європейського Парламенту і Ради, а також скасовує Директиву 2005/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради та Директиву Комісії 2006/70/ЄС. Директива (EU) 2015/849 Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 р. URL : <https://www.pard.ua>.

13. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України № 361-IX від 06.12.2019 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.

14. Про затвердження Положення про єдину державну систему запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків : Постанова Кабінету Міністрів України № 92 від 18.02.2016 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92-2016-%D0%BF#Text>.

15. Про затвердження Порядку формування переліку осіб, пов’язаних з провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції : Постанова Кабінету Міністрів України № 622 від 22.08.2020 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/622-2020-%D0%BF#Text>.

16. Про Звернення Верховної Ради України до Організації Об’єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламенту Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів держав світу про визнання Російської Федерації

державою-агресором : Постанова Верховної Ради України № 129–VIII від 27 січня 2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/129-19#Text>.

17. Про Концепцію боротьби з тероризмом в Україні : Указ Президента України № 53/2019 від 05.03.2019 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53/2019#Text>.

18. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях : Закон України № 2268-VIII від 18.01.2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19#Text>.

19. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року “Про нову редакцію Воєнної доктрини України” : Указ Президента України № 555/2015 від 24.09.2015 р. (не чинний). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015#Text>.

20. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 р. “Про заходи щодо посилення боротьби зі злочинністю в Україні” : Указ Президента України № 341/2015 від 16.06.2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341/2015#Text>.

21. Рекомендації FATF: міжнародні стандарти боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму і розповсюдженням зброї масового знищення. Методологія з оцінки технічної відповідності рекомендаціям FATF та ефективності системи протидії відмиванню коштів та боротьби з фінансуванням тероризму. Правила та процедури 5-го раунду взаємних оцінок Комітетом MONEYVAL. URL : <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/books/5%20round%20FATF.pdf>.

22. Солдатенко М., Солдатенко Д. Перше рішення з Гааги: що означає наказ Суду ООН у справі проти Росії щодо “геноциду”. URL : <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/03/17/7136140/>.

Hunko Leonid Volodymyrovych

graduate student of the Department of Public Administration and Public Service

Lviv Regional Institute for Public Administration

Lviv Polytechnic National University

ORCID: 0000-0003-1725-937X

e-mail: gunkoleonid3@gmail.com

REGULATORY AND LEGAL PROVISION OF THE FIGHT AGAINST ILLEGAL ARMED GROUPS IN UKRAINE

Problem setting. The definition of illegal armed groups is analyzed, the content of problems that need a legal provision to combat illegal armed groups is determined. The system of Ukrainian normative legal acts and key international legal acts related to terrorism and the fight against terrorist financing is outlined.

Problem statement. Armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, in particular, armed clashes and hostilities with the participation of regular or irregular forces of the Russian Federation, illegal armed groups and terrorist organizations at the Ukrainian state border, as well as provocative activities of the occupation administration of the Russian Federation in the occupied Donetsk and Luhansk regions, and sabotage, requires measures to

ensure the national security of Ukraine. The improvement of legal framework for combating the regular Armed Forces of the Russian Federation, the illegal armed groups and terrorist organizations is an important component for ensuring national security.

Analysis of recent research and publications. Issues related to the activities of illegal armed groups in eastern Ukraine, as well as regulatory provisions in this matter have been studied by a number of researchers. In particular, O. Fedenko and B. Panasyuk in their research consider the illegal armed groups as an instrument of hybrid warfare in eastern Ukraine. V. Kobko, V. Servatyuk and M. Polishchuk studied the structure, configuration and development of forms and methods of combat operations of the illegal armed groups. R. Dudarets investigates the creation and activity of illegal armed groups. However, based on the aggravation of the situation in eastern Ukraine and the intensification of the activity of the illegal armed groups, the legal aspects of combating the illegal armed groups need further research and improvement.

Highlighting of previously unresolved parts of the overall problem. The contribution of the above-mentioned researchers is important, however it is necessary to pay attention to the need for further research in this matter. The aim of the study is to analyze the legal provisions for recognition of the Russian Federation as an aggressor at the legislative level, to classify the armed conflict in eastern Ukraine as an international conflict, to recognize the occupation administration of the Russian Federation in the occupied Donetsk and Luhansk regions as terrorist organizations.

Statement of basic materials. The escalation of the conflict in eastern Ukraine is associated with the aggressive behavior of the Russian Federation and the intensification of the activity of the illegal armed groups that supported and controlled the Russian Federation.

The illegal armed groups can be defined on the basis of the UN Geneva Convention relative to the Treatment of Prisoners of War, from the notes to Art. 260 ("Creation of non-statutory paramilitary or armed formations") of the Criminal Code of Ukraine or based on the characteristics of their formation and activities.

Main problems related to the armed aggression of the Russian Federation: recognition of the Russian Federation as an aggressor state in Ukraine and in the world and recognition of the occupation administrations of the Russian Federation in the occupied Donetsk and Luhansk regions as terrorist organizations and therefore recognition of armed groups as terrorists at the legislative and international levels. Ukraine managed only to appeal to international organizations by issuing the Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine, which had no legal consequences.

The non-recognition of the occupation administrations of the Russian Federation in the occupied Donetsk and Luhansk regions, and hence the illegal armed groups as terrorist organizations is confirmed by the fact that the occupation administrations are not included in the List of Persons Related to Terrorism or International Sanctions according to the Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine.

There is a certain legal inconsistency concerning which article of the Criminal Code of Ukraine should be used to prosecute illegal armed groups: Art. 258-3 (assistance to terrorist organizations) or Art. 260 (creation of paramilitary or armed formations not provided by law).

In general, the legal framework for combating terrorism includes the following: the Constitution of Ukraine, the Criminal Code of Ukraine, the Law of Ukraine “On Combating Terrorism”, the Law of Ukraine “On Preventing and Combating Money Laundering, terrorist financing and financing the proliferation of weapons of mass destruction“, and other laws. The European Convention on the Suppression of Terrorism, the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism, as well as other conventions relating to bombings, nuclear terrorism, hostage-taking, etc. are important in terms of international legal instruments.

Conclusions and prospects for further research. The concept of an illegal armed group is defined in the notes to Art. 260 (“Creation of paramilitary or armed formations not provided by law”) of the Criminal Code of Ukraine. In general, there may be another definition of the illegal armed group as any armed group, which is created and operates contrary to Ukrainian law in order to sabotage the current constitutional order, change the territory of the state, achieve any other anti-government political goals by using weapons, explosives and more.

It is determined that the main problem lies in the fact that the conflict in eastern Ukraine is not recognized as the international armed conflict, and the occupation administrations of the Russian Federation in the occupied Donetsk and Luhansk regions and illegal armed groups are not recognized as terrorist organizations.

Further analysis and research shall be done on regulations on the fight against terrorism in general and the illegal armed groups in particular, which have already been adopted and will be adopted by the Verkhovna Rada of Ukraine in the future in connection with the escalation of the conflict with the Russian Federation.

Key words: terrorism, illegal armed groups, national security, terrorist financing, occupation administration of the Russian Federation in the occupied Donetsk and Luhansk regions.

References

1. Ievropeiska konventsiiia pro borotbu z teroryzmom EST № 90, Ratyfikovana Zakonom Ukrainy No. 2990-III vid 17.01.2002 r. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_331#Text.
2. Zhenevska Konventsiiia pro povodzhennia z viiskovopolonenymy vid 12.08.1949 r. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text.
3. Konstytutsiia Ukrainy (1996). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. No. 30. St. 141.
4. Kryminalnyi kodek Ukrainy : Zakon Ukrainy No. 2341-III vid 05.04.2001 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
5. Mazur, Ye. Pravo proty teroru: shcho dast Ukraini zakon pro vyznannia “DNR” i “LNR” ter orhanizatsiiamy. URL : https://24tv.ua/pravo_protiv_teroru_shho_dast_ukrayini_zakon_pro_viznannya_dnr_i_lnr_terorganizatsiyami_n536997.
6. Mizhnarodna konventsiiia pro borotbu z finansuvanniam teroryzmu, ratyfikovana Zakonom Ukrainy No. 149-IV vid 12.09.2002 r. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_518#Text.
7. Melnyka, M. I., Khavroniuka, M. I. (Ed.). (2008). Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy. 5-te vyd., pererobl. ta dopovn. K. : Yuryd. Dumka, 1216 p.

8. Perelik osib, poviazanykh iz zdiisnenniam terorystychnoi diialnosti abo stosovno yakykh zastosovano mizhnarodni sanktsii : Nakaz Derzhavnoi sluzhby finansovoho monitorynhu No. 183 vid 07.10.2010 r. URL : <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/Terror/BlackList Full.pdf>.

9. Prytiahnennia za teroryzm. Verkhovnyi sud dav roziasnennia shchodo “L/DNR”. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2519183-pritagnenna-za-terorizm-verhovnij-sud-dav-rozasnenna-sodo-ldnr.html>.

10. Pro borotbu z teroryzmozom : Zakon Ukrainy No. 638-IV vid 20.03.2003 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text>.

11. Pro zabezpechennia prav i svobod hromadian ta pravovyi rezhyz na tymchasovo okupovanii terytorii Ukrainy : Zakon Ukrainy No. 1207-VII vid 15.04.2014 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>.

12. Pro zapobihannia vykorystanniu finansovoi systemy dlia tsilei vidmyvannia hroshei abo finansuvannia teroryzmu, shcho vnosyt zminy do Rehlamentu (EU) No. 648/2012 Yevropeiskoho Parlamentu i Rady, a takozh skasovuie Dyrektyvu 2005/60/ES Yevropeiskoho Parlamentu i Rady ta Dyrektyvu Komisii 2006/70/ES. Dyrektyva (EU) 2015/849 Yevropeiskoho Parlamentu ta Rady vid 20 travnia 2015 r. URL : <https://www.pard.ua>.

13. Pro zapobihannia ta protydiu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta finansuvanniu rozpovsiudzhennia zbroi masovoho znyshchennia : Zakon Ukrainy No. 361-IX vid 06.12.2019 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.

14. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro yedynu derzhavnu systemu zapobihannia, reahuvannia i pryypynennia terorystychnykh aktiv ta minimizatsii yikh naslidkiv : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy No. 92 vid 18.02.2016 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92-2016-%D0%BF#Text>.

15. Pro zatverdzhennia Poriadku formuvannia pereliku osib, poviazanykh z provadzhenniam terorystychnoi diialnosti abo shchodo yakykh zastosovano mizhnarodni sanktsii : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy No. 622 vid 22.08.2020 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/622-2020-%D0%BF#Text>.

16. Pro Zvernennia Verkhovnoi Rady Ukrainy do Orhanizatsii Obiednanykh Natsii, Yevropeiskoho Parlamentu, Parlamentu Asamblei Rady Yevropy, Parlamentskoi Asamblei NATO, Parlamentskoi Asamblei OBSiE, Parlamentskoi Asamblei HUAM, natsionalnykh parlamentiv derzhav svitu pro vyznannia Rosiiskoi Federatsii derzhavoiu-ahresorom : Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy No. 129 – VIII vid 27 sichnia 2015 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/129-19#Text>.

17. Pro Kontseptsiuu borotby z teroryzmozom v Ukraini : Ukaz Prezydenta Ukrainy No. 53/2019 vid 05.03.2019 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53/2019#Text>

18. Pro osoblyvosti derzhavnoi polityky iz zabezpechennia derzhavnoho suverenitetu Ukrainy na tymchasovo okupovanykh terytoriiakh u Donetskii ta Luhanskii oblastiakh : Zakon Ukrainy No. 2268-VIII vid 18.01.2018 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19#Text>.

19. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 2 veresnia 2015 roku “Pro novu redaktsiiu Voiiennoi doktryny Ukrainy” : Ukaz Prezydenta Ukrainy No. 555/2015 vid 24.09.2015 r. (Ne chynnyi). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015#Text>.

20. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 6 travnia 2015 r. “Pro zakhody shchodo posylennia borotby zi zlochynnistiu v Ukraini” : Ukaz Prezydenta Ukrainy No. 341/2015 vid 16.06.2015 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341/2015#Text>.

21. Rekomendatsii FATF: mizhnarodni standarty borotby z vidmyvanniam koshtiv, finansuvanniam teroryzmu i rozpovsiudzhenniam zbroi masovoho znyshchennia. Metodolohiia z otsinky tekhnichnoi vidpovidnosti rekomendatsiiam FATF ta efektyvnosti systemy protydii vidmyvanniu koshtiv ta borotby z finansuvanniam teroryzmu. Pravyla ta protsedury 5-ho raundu vzaiemnykh otsinok Komitetom MONEYVAL. URL : <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/books/5%20round%20FATF.pdf>.

22. Soldatenko, M. Soldatenko, D. Pershe rishennia z Haahy: shcho oznachaie nakaz Sudu OON u spravi proty Rosii shchodo “henotsydu”. URL : <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/03/17/7136140/>.